

**MTA SZAB Neveléstudományi - Pszichológiai Szakbizottság
Szociális képességek munkabizottsága**

Nőnap 2022.

**Valós társadalmi probléma a nők helyzetének permanes átértékelése
c. konferencia /online/**

Időpont: 2022. március 08. 14 óra (kedd)

Helyszín: MTA SZAB-székház 103-104 előadóterem
6720. Szeged, Somogyi utca 7.

Üléselnök:

Dr. Hekáné Dr. Szondi Ildikó Ph.D munkabizottság elnöke

I. Szekció

14.00 – 14.20: **Prof. Dr. Szalay István C.Sc. - egyetemi tanár, matematikus**

Az első nők a miniszterelnöki székben

14.20 – 14.40 **Dr. Diószegi Szabó Pál Ph.D., - SZTE-ÁJTK, tud. mts.**

"coram nostra maiestate" Jogesetek Lokietek (Piast) Erzsébet királyné
ítélkezéséből (1342-1353)

14.40 – 15.00: **Dr. Ottlecz Anna Ph.D – patofiziológus**

Nők mint ápolók, orvosok, kutatók

15.00 – 15.20: **Kovácsné dr. Faltin Erzsébet - jogász, író**

“Keresd a nőt” – “Chercher la femme!”

15.20 – 15.40 : **Dr. Bogoly József Ágoston C.Sc.- irodalomtörténész és kultúrakutató**

A stíluskommunikáció női irodalmi jelenségei a 19. század végén

15.40 – 16.00: **Lénárt Anna - igazgatásszervező, anyakönyvvezető**

A nők helyzete a XXI. században

Kapcsolattartó: Dr. Baloghné Baricz Valéria munkabiz.titkár

Tel.: +36-20-474-2720, e-mail: bvm8@t-online.hu

II. SEKCIJA

Dan žena 2022.

**Međunarodna znanstvena konferencija (online)
“Permanentno prevrednovanje položaja žena kao stvarni društveni problem”**

Datum: 8. ožujka 2022. (utorak) 14,00 sati

Mjesto: Zgrada Mađarske akademije znanosti – regionalni odjel Szeged
konferencijska dvorana 103-104
6720. Szeged, Somogyi utca 7.

16.00 – 16.15 : **Dr. Patyi Zsófia- tanársegéd SZTE ÁJTK**

"Mit szól majd a falu népe?" Társadalmi Érték (-)Rend, a mérgező nézőpont feloldása a nők helyzetére fókuszálva

16.15 – 16.30: **Cemre Erdal Ph.D student University of Szeged Faculty of Law and Political Sciences**

Violence against women in Turkey – A nők elleni erőszak Törökországban

16.30 – 16.45: **Igor Vuletić, Pravni fakultet u Osijeku**

Kaznenopravna zaštita žena kao žrtava zlostavljanja – osvrt iz perspektive hrvatskog kaznenog prava – A bántalmazott nők büntetőjogi védelme – a horvát büntetőjogi szabályozás általi megoldások

16.45 – 17.00: **Károly Vigh Ph.D -student University of Szeged Faculty of Law and Political Sciences**

By faith and action – The school sisters and their work in Elek - Hittel és tettekkel –Az iskolanővérek és munkájuk Eleken

17:00 – 17.15: **Prof. dr. sc. Željko Bartulović, Pravni fakultet Sveučilišta u Rijeci - Prof. dr. sc. Vilma Pezelj, Pravni fakultet Sveučilišta u Splitu - Prof. dr. sc. Zrinka Erent Sunko, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu**

Neka pitanja pravnog položaja žene prema Hvarskom statutu iz 1331. god. (povodom 690 godina) – A nők helyzetének némely kérdése az 1331. évi Hvari Statútum szerint (annak 690. évfordulója apropóján)

17.15 – 17.30: **Dr. Goran Livazović, Ph.D, Associate Professor**

The joy of missing out (JOMO): an analysis of female professional, educational and lifestyle choices in the 21 century- A kihagyás öröme (JOMO): női szakember elemzése, oktatási és életmódbeli döntései a 21. században

17.30 – 17.45: **Dr. Heka László habil. egyetemi docens – Associate Professor**

A balkáni nők jogi helyzete a 19. századtól a napjainkig (különös tekintettel az 1844. évi szerb Ptk-ra) – Pravni položaj žena na Balkanu od 19. stoljeća do danas (s posebnim osvrtom na Srpski građanski zakonik iz 1844.)

Kapcsolattartó: Dr. Heka László habil. egyetemi docens
e-mail: heka@juris.u-szeged.hu

1. Prof. Dr. Szalay István C.Sc. : Az első nők a miniszterelnöki székben

Amióta az írott történelem létezik a nők helyzete a politikában dokumentált, de az első számú politikai vezető szerepig eltekintve az önálló uralkodó nőktől (például, I. Erzsébet angol királynő, Mária Terézia magyar királynő, II. Katalin orosz cárnő), nem jutottak el. A 20. században megtört a jég, de az mindenképpen állítható, hogy ahhoz, hogy egy nő politikai csúcsvezető legyen különleges, nem egyszer tragédiákkal átszótt életút illetve teljesítmény volt szükséges. Az előadásban öt olyan politikai vezető szerepel, akik elsők voltak hazájuk történetében és nemzetközi politikában is jelentős hírnévre tettek szert.

Sirimavo BANDARANAIKE (1916 – 2000), Sri Lanka (korábban Ceylon)
Miniszterelnöksége: 1960-1965, 1970-1977 és 1994-2000 között.

Indira GANDHI (1917-1984), India
Miniszterelnöksége: 1966-1977 és 1980-1984 között.

Golda MEIR (1898-1978), Izrael
Miniszterelnöksége: 1969-1974 között.

Benazír BHUTTÓ (1953-2007), Pakisztán
Miniszterelnöksége: 1988-1990 és 1993-1996 között.

Margaret TEACHER (1925-2013), Nagy Britannia
Miniszterelnöksége: 1979 – 1990 között.
A nők helyzete a XXI. században

2. Dr. Diószegi Szabó Pál Ph.D., - SZTE-ÁJTK, tud. mts.

"coram nostra maiestate" Jogesetek Lokietek (Piaſt) Erzsébet királyné
ítélkezéséből (1342-135)

Lokietek (Piaſt) Erzsébet özvegy királynéi, anyakirálynéi időszakának általam lehatárolt első időszakával kíván foglalkozni. Fiának, I. Lajos királynak a trónra lépésétől a király második házasságáig (1342–1353). Az okleveles források segítségével a királynéi saját jogszolgáltatását és a felmerült egyes ügycsoportokat vizsgálja, jó néhány érdekes jogesetet is megemlítve.

3. Dr. Ottlecz Anna Ph.D: Nők mint ápolók, orvosok, kutatók

Évszázadokon keresztül a nők teljesítményét a feudális és polgári elvárásoknak megfelelően, kizárólag az anyai és háztartási szerepek szerint értékelték. Kétszáz évvel

ezelőtt a gyermekbajok gyógyításával még majdnem kizárólag az asszonyok foglalkoztak, akikkel még az okleveles orvosok sem tudtak konkurálni. A 20.-ik századig azonban csupán két magyar nő szerezte meg az orvosi diplomát. Ezután fokozatosan megnyílt az út a nők számára a tudományok elsajátítása és művelése irányába, viszont ha a férfiakhoz képest késve is, szenzációs eredményeket is produkáltak. Kiemelkedő egyéniségek és új ötletek eredményeinek bemutatása adja az előadás tartalmát.

Habsburg Mária Krisztierna erdélyi fejedelemasszony és az “asszonyemberek”

Az első egyetemek – Bologna (1088-)

Hugonnai Vilma (1847-1922)

Marie Curie 1867–1934)

Telkes Mária (1900-1995)

Karikó Katalin (1955-)

4. Kovácsné dr.Faltin Erzsébet : “Keresd a nőt” – “Chercher la femme!”

A nő évezredken keresztül a családi tűzhely őrzője, akár patriarchális, akár matriarchális társadalmi berendezkedésről leltélgyen is szó!

Lehetett ugyan a férje tanácsadója, férje érvényesülésének előmozdítója avagy hátráltatója, de a nőtől, az anyától függött a gyermekszülés biológiai határok közötti folyamatossága miatt a gyerekek ellátása, az apa kiszolgálása, megtartása – a családi tűzhely melege avagy ridegsége. A miértek és hogyanok változatai.

A technikai forradalom és az ezt követő modernizáció két évszázada okozta társadalmi átalakulás alapjaiban rengette meg a család létét, fenntartása létjogosultságát kérdőjelezve meg. A miértek és hogyanok változatai.

5. Dr. Bogoly József Ágoston C.Sc. : A stíluskommunikáció női irodalmi jelenségei a 19. század végén

A modernizáció és a polgárosodás folyamatában, a 19. század második felében, a női emancipáció a magyar irodalomban is megjelent és lendületet vett. A 19. század végén a nők kulturális és irodalmi szerepvállalása a társadalmi nyilvánosság megújuló szalonéleti-társasági keretein belül új kulturális magatartási és stíluskommunikációs kultúrát fejlesztett ki. Az alkotó értelmiségi nő a modernizálódó társadalomban újra identifikálta magát. A nőírók közül, a 19. század végén Wohl Janka és Wohl Stefánia az irodalmi-művelődési folyóiratok szerzőiként és szerkesztőiként is jelen voltak és aktív szerepet vittek a kulturális társasági élet, a szalonélet stíluskommunikációjának modernizálásában.

A Wohl-nővérek szalonéleti stíluskommunikációja példaértékű. A stíluskommunikáció 19. század végi női irodalmi emancipációs jelenségeit, ha kutatjuk és értelmezzük, akkor a Wohl-nővérek irodalmi és kulturális teljesítménye érdeklődésünk körébe kerül. Wohl Janka stíluskommunikációja nem záródik be a nyelvi közlés világába, hanem a női munkakörök és a környezetkultúra, például a lakberendezés, az otthon és a kert vonatkozásában is van új mondanivalója. Wohl Stefánia stíluskommunikációjában az önmegalkotó női stílust kereső irodalmi törekvés nyilvánul meg. Az előadás a Wohl-nővérek szalonéleti stíluskommunikációjának és irodalmi tevékenységének elemzése kapcsán a budapesti, 19. század végi szalonélet stíluskommunikációs modelljét is bemutatja.

6. Lénárt Anna: A nők helyzete a XXI. században

A nők helyzete az elmúlt századokhoz képest jelentősen javult a XXI. században, de nyugodtan megállapíthatjuk, még mindig férfiközpontú társadalomban élünk, annak ellenére, hogy a nők egyre jobban helyet követelnek benne maguknak. Sok szakma „elnőiesedett”, aminek következtében egyre többet találkozzunk „elférfiasodott” nőkkel. (Ami nem biztos, hogy jó.) Egyre több nő tölt be a munkahelyeken vezetői állást. Ha összehasonlítjuk a főváros – nagyváros – város – falu és a tanyavilág munkahely- és életkörülményeit szembesülünk az eltérésekkel. A különbségek már a lakás, ruházkodás, ételmezés, sport, művészet, kultúra, szabadidő, szórakozás, terén is nagyon megmutatkoznak. A regionális eltérésekhez nem kis mértékben hozzájárul még az iskolai végzettség, a generációs kontraszt illetve a szociális viszonyok. Szakítanunk kell a társadalom gondolkodásában rögzült sztereotípiákkal, amely úgy gondolja el a női szerepet, mint anya és házvezetőnő.

7. Dr. Patyi Zsófia- tanársegéd SZTE ÁJTK

"Mit szól majd a falu népe?" Társadalmi Érték (-)Rend, a mérgező nézőpont feloldása a nők helyzetére fókuszálva

A nők társadalmi helyzetét és értékelését számtalan szögből lefolytathatjuk, az eredmény többnyire egy alá-fölérendeltségű, egy több-kevesebb, egy hatalom kontra elnyomottak rendszert rajzol majd, mindig lesz egy erősebb és egy gyengébb pólus, a jog eszközeivel pedig mindig és mindenkoron az egyenlőség, az igazságosság felé kívánjuk billenteni az életet, az ítéletet, a társadalmat. Kérdés, hogy a jog-e a megfelelő eszköz az egyensúly megteremtéséhez? Kérdés, hogy jól közelítünk-e a kérdés felé az egyensúlyra törekvéssel? Kérdés, hogy a nők helyzetének folyamatos átértékelése okoz-e társadalmi problémát, vagy a mérgező nézőpont, amelyből mindennemű értékelés kiindul? Kérdés, hogy a társadalmi értékrend, a mindenkoron működő rendszerek milyen alapon működnek, és működtetik a közvélekedést, hogyan mérgezik nézőpontunk, gondolkodásunk, jogrendszerünk? Kérdés, ha olyan kérdéseket feszegetünk, amelyek érzékeny témát érintenek: "Mit szól majd a falu népe?"

8. Cemre Erdal Ph.D student University of Szeged Faculty of Law and Political Sciences

Violence against women in Turkey – A nők elleni erőszak Törökországba

9. Igor Vuletić, Pravni fakultet u Osijeku

Kaznenopravna zaštita žena kao žrtava zlostavljanja – osvrt iz perspektive hrvatskog kaznenog prava – A bántalmazott nők büntetőjogi védelme – a horvát büntetőjogi szabályozás általi megoldások

Autor prikazuje položaj žene kao žrtve obiteljskog zlostavljanja u hrvatskom

Kaznenom zakonu. Obrađuju se odgovarajuća kaznena djela i iznosi dostupna sudska praksa. Iznose se i statistički podaci povezani s kaznenim djelima koja u sebi sadrže neki oblik nasilja nad ženama. Na podlozi tih izlaganja, autor iznosi kritički osvrt na postojeće rješenje.

A szerző a bántalmazott nők jogi helyzetéről értekezik, a horvát Btk szabályozását figyelembe véve. Egyes bűncselekmények büntetéseit górcső alá véve kitér a bírósági gyakorlat konkrét büntetéseire is, amelyeket statisztikai adatokkal is alátámaszt. Végül kritikai elemzéssel rámutat a mostani megoldások előnyeire és hiányosságaira.

10. Károly Vigh Ph.D -student University of Szeged Faculty of Law and Political Sciences

By faith and action – The school sisters and their work in Elek - Hittel és tettekkel –Az iskolanővérek és munkájuk Eleken

Károly Vigh PhD student University of Szeged Faculty of Law and Political Sciences. **By faith and action - The school sisters and their work in Elek**

By faith and deeds - The school sisters and their work in Elek

The schooling of girls and women living in the village of Elek ended with the completion of the four-grade elementary school at the age of 12 - compulsory schooling had been provided so far, as only a very few girls were given further education, while boys were given this opportunity at the Royal Hungarian State Civil Boys' School in Elek they were able to go on to lower vocational education, in the framework of which they learned a profession.

Recognizing this disadvantage about a hundred years ago the parish priest of the Catholic Church of Elek organized it so that the girls could continue their education, gain knowledge and a profession, or even study at a higher level in Elek.

Based on all these organizations, in the fall of 1925 school sisters settled in the village, establishing a convent, an economic and household girls' school. This was the Elek Branch of the Poor School Sisters, named after Our Lady, where the School of Economics and the School of Citizens started with boarding school.

The mission and vocation of the school sisters was education and upbringing, so the nuns at Elek proved this with faith and deeds.

Many of their students from Elek were able to gain knowledge that would have allowed the world to expand, as the curriculum of civic schools included accounting, economics, law, industry and agriculture, and the teaching of handicrafts. From the civic school it was possible to move on to teacher and kindergarten trainers, as well as commercial and other vocational schools.

After World War II, the school sisters, including the Elek people, suffered several trials, and in 1948 with the nationalization of the church schools everything was lost including the Elek civic daughter school, then in 1950 the Presidential Council of the People's Republic abolished the operation of all but four monastic orders in Hungary.

After 1990 -after the abolition of the state socialist system- the Order of the Poor School Sisters, named after Our Lady, could no longer restart its former Elek school.

11. Prof. dr. sc. Željko Bartulović, Pravni fakultet Sveučilišta u Rijeci - Prof.

dr. sc. Vilma Pezelj, Pravni fakultet Sveučilišta u Splitu - Prof. dr. sc.

Zrinka Erent Sunko, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Neka pitanja pravnog položaja žene prema Hvarskom statutu iz 1331. god.

(povodom 690 godina) – A nők helyzetének némely kérdése az 1331. évi Hvari Statútum szerint (annak 690. évfordulója apropóján)

Neka pitanja pravnog položaja žene prema Hvarskom statutu iz 1331. god.

(povodom 690 godina) – A nők helyzetének némely kérdése az 1331. évi Hvari Statútum szerint (annak 690. évfordulója apropóján)

U radu se razmatraju neka pitanja pravnog položaja žene u srednjovjekovnom Hvarskom statutu iz 1331. u širem kontekstu dalmatinskih (Brački, Korčulanski) i kvarnerskih (Vinodolski zakon) statuta i u općem europskom kontekstu: mletačkim statutima, pravnim knjigama (*Sachsenspiegel*, *Schwabenspiegel*), pravima gradova te zbornicima običajnog prava na selu (*Weistümer*).

Autorica promišlja u čemu su rješenja statutarnog prava u skladu sa glavnim tendencijama u regionalnom i kontinentalnom okviru, a u čemu su njegove eventualne specifičnosti u statusnom, obiteljskom, imovinskom, kaznenom i procesnom pravu.

Analizom notarskih zapisa autorica ukazuje u kojoj mjeri su se statutarne odredbe primjenjivale u svakodnevnom životu.

Glede pravnog položaja žene hrvatske primorske urbane sredine već od 13. i 14. st. ne zaostaju za poznatijim gradovima tadašnje Europe.

U statutarnim odredbama vidljivo je blagotvorno prožimanje pravnih kultura rimskog, slavenskog, bizantskog, mletačkog, kanonskog i ostalih pravnih sustava.

Az előadásban összehasonlítjuk az 1331. évi Hvari Statútum által szabályozott nők helyzetét a korabeli dalmát (Brácsi és Korcsulai) illetve quarneroi (Vinodoli Törvénykönyv) statutumok előírásaival, valamint az európai jogszabályokkal, a velencei statumok mellett a *Sachsenspiegel*, *Schwabenspiegel*, valamint a falusi szokásjogi gyűjteménnyel, a *Weistümer*-el. Elemzésre kerül miben hasonlítanak a statutumok megoldásai az európai jogszabályokéhoz, és melyek a sajátos rendelkezései a státus kérdésekben, vagyoni- büntetőjogi- és eljárásjogi normákat illetően. Megállapítható, hogy a horvát tenger melléken a nők helyzete nem maradt el az európai nagyobb városokban élő hölgyekhez képest.

A szabályozásokban érezhető a római, szláv, bizánci, velence és kánoni jogrendszerek hatása.

12. Dr. Goran Livazović, Ph.D, Associate Professor

The Department of Pedagogy

Faculty of Humanities and Social Sciences in Osijek, Croatia

The joy of missing out (JOMO): an analysis of female professional, educational and lifestyle choices in the 21 century- A kihagyás öröme (JOMO): női szakember elemzése, oktatási és életmódbeli döntései a 21. században

THE JOY OF MISSING OUT: AN ANALYSIS OF FEMALE PROFESSIONAL, EDUCATIONAL AND LIFESTYLE CHOICES IN THE 21 CENTURY

The *joy of missing out* (JOMO) is the emotionally intelligent antidote to the previously well-established phenomenon of *fear of missing out* or FOMO, and is essentially about being present and content with where you are at in life. As modern social media emphasises pressure on individuals to achieve a perfect work-family-leisure balance, research demonstrates that an increasing number of individuals in Western cultures, especially women, are making the decision to abandon the race for achievement in the area of unattainable career, family life and leisure goals. Instead, they develop an attitude that there is no need for comparing one's life to others, but instead practice tuning out the background noise of the “*musts*” and “*wants*” and learn to let go of worrying whether you are doing something wrong. JOMO allows individuals to live life in the slow lane, to appreciate human connections, to be intentional with time and practice saying “no”, to enjoy “tech-free breaks” and permit them to acknowledge where their current condition and emotions. Instead of constantly trying to keep up with social media portrayed lives, missing out allows people to be who they are in the present moment, which could be a gateway to finding happiness. Individuals that are free from the competitive and anxious pressures of daily life, can obtain much more time, energy and emotion to conquer their true priorities. Therefore, we discuss how the professional, family and social landscape for women is changing in the 21 century, and what some of its major personal and social implications are.

13. Dr. Heka László habil. egyetemi docens :A balkáni nők jogi helyzete a 19. századtól a napjainkig (különös tekintettel az 1844. évi szerb Ptk-ra) – *Pravni položaj žena na Balkanu od 19. stoljeća do danas (s posebnim osvrtom na Srpski građanski zakonik iz 1844.)*

A szerb jogtörténet egyik legfontosabb jogalkotása az 1844. évi Szerb Polgári Törvénykönyv (SZPTK), amely túlélte a Szerb Fejedelemség, a Szerb Királyság, A Szerb-Horvát-Szlovén Királyság és a Jugoszláv Királyság államjogi rendszerét, mielőtt a kommunisták hatalomátvételével a szocialista Jugoszlávia jogrendszere 1945-ben hatályon kívül nem helyezte.

Létrehozásának pillanatától komoly bírálatok érték, hogy csupán az osztrák PTK átvételéről van szó, hogy az nem felelt meg a szerb jogi-társadalmi viszonyoknak stb., ezért semmi nem utalt arra, hogy tartós jogalkotásról lenne szó. Fennmaradását több oknak is köszönheti. Ezek közül kiemelhető, hogy a délszláv állam létrehozásával a jogi partikularizmus uralkodott, hiszen Horvátország, Szlovénia, Dalmácia és Vajdaság területén az osztrák-magyar jogrend folytatatta utóéletét, Bosznia-Hercegovinában, Szandzsákban és Macedóniában a muszlim vallású bosnyák, albán, török és roma lakosság a shari'a jog szerint rendezte a polgári jogi viszonyait, ezért a SZPTK-t többnyire a pravoszláv lakosság körében alkalmazták.

A százéves története során szinte folyamatos bírálatnak volt kitéve, leginkább a nőkre vonatkozó diszkriminatív rendelkezéseit illetően. A rehabilitációra csupán a 20. század végén került sor, amikor lassan megváltozott a szerb jogtörténészek álláspontja, olyannyira, hogy ma már egyesek (Sima Avramović) történelmi jelentőségű és nemzetközi szintű törvényként tisztelik.

Srpski građanski zakonik iz 1844.jedan je od najvažnih pravnih propisa srpskog prava, koji je na snazi ostao cijelo jedno stoljeće, do 1945. godine i uvođenja socijalističkog prava. Preživio je Kneževinu i Kraljevinu Srbiju, Kraljevinu Srba, Hrvata i Slovenaca te Kraljevinu Jugoslaviju. U vrijeme njegova donošenja bio je izložen brojnim kritikama, napose da je on samo preuzeo propise Austrijskog građanskog zakonika, da nije u duhu srpske pravne tradicije i društveno-ekonomskih odnosa i ne odgovara domaćim društvenim odnosima. Svoju

dugotrajnost može zahvaliti pravnom partikularizmu koji je vladao od uspostave jugoslavenske države. Iako je i tada bio izložen kritikama, napose zbog diskriminativnih pravnih normi kojima su regulirana prava žena, ipak ga je izvan snage stavila tek komunistička vlast 1945. godine. U srpskoj pravnoj povijesti je „rehabilitiran tek krajem 20. stoljeća, pa ga tako primjerice Sima Avramović smatra zakonom od povijesne važnosti i od međunarodnog značenja.